

úgy sírtak a billentyűk a kezei alatt." 1013 frt 57 kr volt a szegediek javára rendezett hangverseny tiszta jövedelme.

13-án báró Bánffy Albertné nagy estélyt adott Liszték tiszteletére. Nyolcvanötven voltak jelen, az erdélyi mágnások javarésze. Vacsora után a figyelmes háziasszony Liszt számára egy viztpartit állított össze. A mellette levő nagyteremben pedig hangverseny volt, amelyen Zichy is zongorázott. A háziasszony aggódo reménységgel kérdezte Esterházy Kálmántól, hogy ugyan fog-e Liszt játszani. Köztudomású volt ugyanis, hogy ha kérték, nem szívesen játszott társaságban. Esterházy biztosította Bánffy né, hogy Liszt játszani fog. Erre Liszt-hez lépve szól: „Mester, most kérem a revansot...” Liszt mosolyogva kelt föl és a fényes társaság lelkes áhítata között játszotta Chopin egyik darabját változatokkal egy teljes óra hosszágig.”

Egy hetet töltött másodszer Liszt Kolozsvárt és március 15-én utazott el Zichy-vel együtt Hosszúpályiba Zichy Ernő grófhoz. Magukkal vitték a Bösendorfer-zongorát is, amelyet Budapestről szállítottak le Kolozsvárra. Különben a kolozsvári hangversenyeken maga Bösendorfer is jelen volt.

A *Fővárosi Lapok* így fejezi be márc. 18-i számában *Liszt Kolozsvárt* című cikkét: „Így folytak le a felejthetetlen szép napok. Már elmúltak, az égi hangok is, melyek annyira lelkesítettek, elnémultak: de az emlék fenn fog maradni. Kolozsvár mindig emlékezni fog e szép napokra, és ha igaz, hogy semmi sem hat fejlesztőbben, mint a zene, a nagy mester rövid megjelenése is eltörülhetlen nyomokat fog hagyni Kolozsvárt.”

(Kolozsvár.)

Csekey István

A KOLOZSVÁRI ROMÁN IRODALMI TANSZÉK FÖLADATAIRÓL.

Részlet a szerzőnek tanszékfoglaló előadásából.

A román nyelvet és irodalomtörténetet Kolozsváron az egyetem megalapításának évében, 1872-ben kezdték tanítani. Megszakítás nélkül, az 1918 őszén bekövetkezett összeomlásig tartottak ezek az előadások. Két rendes tanár, Szilasi Gergely és Moldován Gergely, továbbá egy magántanár, a Moldován Gergely által habilitált Drágan Miklós magántanár vállaira nehezedett a 40 évig tartó időszak alatt a román studium művelése ezen az egyetemen.

Moldován Gergelynek tudományos működésében és egyetemi előadásaiban egyik fontos törekvése az volt, hogy a magyar tudományos eredményeket, a magyar tudomány és irodalom kiválóbb termékeit népszerűsítse, megismertesse a román tanuló ifjúsággal és olvasóközönnyel és megfordítva: a románság hasonló természetű teljesítményeit a magyar közönség előtt tegye ismertté. Moldován Gergely igyekezett a tudományos

⁹ Gyalui Farkas: *Liszt Ferenc Kolozsvárott*. Budapesti Hírlap 1911 okt. 22.

objektivitás határain belül maradni. Tiszteletre méltó törekvése volt, hogy megkeresse — amennyire ez akkoriban lehetséges volt — a magyar és román irodalom között fellelhető érintkezési pontokat, illetőleg rámutasson egyes sporadikus esetekben Magyarország vagy a magyar tudomány és irodalom jótékony hatásaira a román művelődés és irodalom fejlődésében. Uttörő munkára vállalkozott. Hosszú egyetemi pályáján egyébként elérte a legmagasabb kitüntetést, a rektori méltóságot.

Moldovan Gergely egyetemi előadásaiiban és tanulmányaiban külön súlyt fektetett a román népirodalom termékeinek ismertetésére és tanítványaitól ily tartalmú dolgozatokat is kívánt. De a magyar-román érintkezési pontok említett kihangsúlyozásán kívül Moldovan Gergely a román irodalomtörténeti tanulmányoknak új és eredetieként fellépő más irányítást nem kívánt adni, a román irodalomtörténeti problémákat nem vetette fel.

Akadtt azonban Kolozsváron egy másik előadó, Hermann Antal, aki — 1898-ban az erdélyi és hazai népek etnográfiajának tárgyából magántanári képesítést nyervén — *Rumén ethnologiai feladatok* címen tartott magántanári előadásában erre a nem éppen könnyűnek és egyszerűnek látszó feladatra vállalkozott. Előadásában ugyanis hangsúlyozta a román ethnológiai problémák jelentőségét és bírálta a magyar és román tudomány által ezen a téren végzett munkát. Nagyszabású munkaprogrammot ajánlott a román illetékes tényezőknek: azt ajánlotta, hogy a román tudományos akadémia, a bukaresti és jassy-i román egyetem, a bukaresti archaeologiai múzeum, a román földrajzi társaság, a romániai statisztikai hivatal, a bukaresti román kultúrliga, a magyarországi Astra román egyesület közös akcióra lépjenek a román etnográfiai, ethnológiai és folklore-anyag rendszeres és intenzív gyűjtése céljából. Ezen kívül álltsanak fel külön román etnográfiai múzeumot és indítsanak külön román tudományos szakfolyóiratot. A romániai kormány, sajtó és társadalom hathatós támogatását is biztosítani kell erre a célra. Egy német nyelven szerkesztendő értesítő pedig rendszeresen közvetítse a külfölddel az így elérendő eredményeket. Hermann Antal bírta az akkori román király és királyné bizalmát és arra vonatkozó ígéretét, hogy ezek a román akadémiaival karöltve támogatni fogják a magyar tudósok a román népraiz ismertetésére irányuló törekvéseit és munkaprogrammját.

Sajnos Hermann Antal felbuzdulásának nem nagyon volt folytatása és amennyiben az általa adott program egyik-másik része azóta megvalósult, ez már nem magyar közreműködéssel történt meg.

A budapesti egyetemen a román tanszék csak az 1928-ik év végéig működött, amikor átalakították romanisztikai katedrává. 1934 őszén a közoktatásügyi minisztérium leküldött a szegedi egyetemre egy megbízott előadót, akinek feladata volt román nyelv és irodalomtörténeti előadásokat tartani és aki e minőségben 1938 őszéig, ettől kezdve pedig magántanári minőségben látta el a rábízott teendőket. Az illető 1927—28-ban 3 féléven keresztül helyettesítette a román nyelv és irodalomtörténeti katedrát a Pázmány Péter egyetemen. Ez utóbbi alkalommal 1927 október 4-én tartott programmbeszédében bemutatott a román irodalomra gyakorolt idegen hatásokkal kapcsolatban egy új szintézist.

Íme a megállapítás: a magyar irodalom, könyv és kultúra hatása

kimutatható a román irodalom és kultúra gyermekkorában, további fejlődésében és megizmosodási időszakában, vagyis a XV. sz. végétől a mai napig *megszakítás nélkül*. A román irodalomtörténészek megállapítanak különböző idegen befolyásokat: szláv, lengyel, szerb, orosz, görög, francia, olasz, német, sőt angol hatásokat is, magyar hatásról azonban vagy egyáltalán nem beszélnek, vagy pedig alig akarnak valami formában szűk határok közé szorítva erről tudomást venni.

A régi Magyarország egyetemein a román studiumnak magyar szempontból való művelése nem járt megfelelő eredménnyel. 1918-ig a pesti és kolozsvári egyetemen 5 rendes román irodalomtörténeti tanár működött: Román Sándor, Ciocan János, Siegescu József, Szilasi Gergely és Moldován Gergely. Az első három közéleti pályájának közös vonása az, hogy fővárosi professzori működésük mellett tevékeny részt vettek a politikai életben is, mint a magyar parlamentnek kormánypárti programmal megválasztott képviselői, ami kétségtelenül hátrányosan hatott egyetemi és tudományos működésükre. Román Sándor és Szilasi Gergely intranszigenz román politikai meggyőződést vallott, míg Ciocan János és Siegescu József, valamint Moldován Gergely magyar érzelmektől vezettetve végezték el szerény keretek közé szorított hivatalos kötelességeiket. Érthető ezek után, hogy a román studium jelentőségét magyar szempontból az öt professzor közül Moldován Gergely igyekezett legjobban megérteni. Rajta kívül csak Siegescunak voltak hasonló törekvései és érdemei. Moldovannak volt a legnagyobb irodalmi munkássága.

A magyar tudósok között Hermann Antal, Hunfalvy Pál és Jancsó Benedek román vonatkozású tudományos munkásságának elismerten nagy jelentősége van. Hunfalvy egykorú kritikusai között akadt olyan is, aki őt a román kritikai történetírás megalapítójának jelzőjével tüntette ki. Jancsó Benedek komoly tudományos működésének jelentőségét pedig napjaink nehéz vergődéseiben kezdjük már teljes nagyságában fölismereni.

(Kolozsvár.)

Sulica Szilárd.